



GÖTEBORGS
UNIVERSITET

STATSVETENSKAPLIGA INSTITUTIONEN

HÖGERPOPULISM OCH KLIMATFÖRNEKANDE

En kvantitativ studie av sverigedemokrater och synen på människans roll i klimatförändringarna

Elin Eek

| | |
|----------------|----------------------|
| Examensarbete: | 15 hp |
| Program: | Statsvetarprogrammet |
| Nivå: | Grundnivå |
| Termin/år: | HT 2022 |
| Handledare: | Björn Rönnerstrand |
| Antal ord: | 8650 |

Abstract

In recent years, the debate on climate change has increased. Scientists agree that climate change is caused by human activities, and that action should be taken as soon as possible. Yet, there are individuals, and political parties that deny the role of humans in climate change. Previous research is fairly unanimous that right-wing populists are generally more skeptical about the role of humans in climate change. This paper investigates what potential explanations there are for this relationship in the Swedish context. Using a quantitative statistical survey of public opinion in Sweden, supporters of the Swedish Democrats are examined using data from the 2020 SOM survey. The results show that Sweden Democrats deny the role of humans in climate change to a greater extent than other party sympathizers. The results also show that social media is not an explanation for this connection. However, the study shows that there is support that institutional distrust could be an explanation for the relationship, which could be due to right-wing populists' tendencies towards conspiratorial worldviews. This study highlights the importance of not viewing right-wing populists as a homogeneous group in which all are climate deniers. However, since this group is generally skeptical of the role of humans in climate change, it is important to find explanations for this relationship in order to prevent misinformation.

Keywords: right-wing populism, climate change denial, social media, institutional distrust, conspiratorial world view, mediated reasoning

Innehållsförteckning

| | |
|---|-----------|
| 1. Inledning..... | 1 |
| 2. Teori och tidigare forskning..... | 3 |
| 2.1. Högerpopulism..... | 3 |
| 2.2. Klimatförnekande..... | 4 |
| 2.3 Högerpopulism och klimatförnekande..... | 4 |
| 2.4. Institutionell misstro..... | 6 |
| 2.5. Misstro till traditionell media..... | 7 |
| 2.6. Motivated reasoning..... | 8 |
| 2.7. Bakomliggande faktorer och variablernas tidsföljd..... | 9 |
| 2.8. Kausala modeller..... | 10 |
| 2.9. Syfte och Hypoteser..... | 11 |
| 3. Metod och data..... | 13 |
| 3.1. Forskningsdesign..... | 13 |
| 3.2. Data..... | 14 |
| 3.3. Operationalisering..... | 14 |
| 3.4. Kontrollvariabler..... | 15 |
| 3.5. Analysverktyg..... | 15 |
| 3.6. Begränsningar med metod och data..... | 17 |
| 4. Resultat..... | 19 |
| 4.1. Sverigedemokrater och klimatförnekande..... | 19 |
| 4.2. Multipel regressionsanalys: kontrollvariabler..... | 22 |
| 4.3. Stiganalys: Institutionell misstro..... | 24 |
| 5. Slutsatser och avslutande diskussion..... | 26 |
| Referenser..... | 30 |

1. Inledning

Den nyinvalda SD-ledamoten Elsa Widding uttalade sig nyligen på följande vis i riksdagen: *”Att vi skulle befinna oss i en klimatkris anser jag saknar vetenskapligt stöd”* samt påstod att *”Allt vi gör inom klimatområdet är symbolpolitik”* (SVT nyheter 2022). Idag talas det ofta om klimatkrisen och dess påföljder. Forskare är eniga om att utsläpp orsakade av människor leder till klimatförändringar som resulterar i naturkatastrofer och extremväder. Detta påverkar ekosystem, vattenkvalitet, vattenresurser, försörjning, hälsa och infrastruktur (IPCC 2022).

En växande andel människor runt om i världen upplever klimatförändringarna som betydande och att åtgärder är brådskande (IPCC 2022). Ändock finns det individer, som Elsa Widding, och politiska partier som hävdar att detta inte stämmer. Det finns studier som påpekar att det finns individer som anser att klimatförändringar sker, men att det är naturligt och inte orsakat av människor (ex. Huber 2020; Jylhä et al. 2020; Kulin et al. 2021).

Forskningsfältet har i stor omfattning fokuserat på sambandet mellan högerpopulism och klimatförnekande (ex. Huber 2020; Jylhä et al. 2020; Lockwood 2018). Tidigare studier har exempelvis visat att högerpopulistiska partier lockat personer som blivit politiskt och ekonomiskt marginaliserade på grund av globalisering och modernisering. Detta har i sin tur lett till att de är mer skeptiska till dessa processer, där även klimatpolitiken ingår. Den högerpopulistiska ideologin är socialt konservativ med nationalistiska värderingar som skapar en fientlighet mot klimatagendan då den förespråkas av den liberala kosmopolitiska eliten (Lockwood 2018).

Potentiella förklaringar till detta samband har till viss del utforskats. Tidigare studier har exempelvis undersökt institutionell misstro, misstro till traditionell media samt strukturella och ideologiska förklaringar (Jylhä et al. 2020; Lockwood 2018). En studie har undersökt detta vidare genom att studera alternativa medier (Volwes & Hultman 2021). Ändå krävs det ytterligare forskning kring potentiella förklaringar till detta samband. Det är viktigt att utforska detta ytterligare för att gå till botten med varför högerpopulister, trots forskarnas konsensus kring människans roll i klimatförändringarna, i större uträkning förnekar detta.

En utforskad potentiell förklaring till sambandet mellan högerpopulism och klimatförnekande är användning av sociala medier som nyhetskälla. Tidigare forskning har visat att

Sverigedemokraternas anhängare hade högst misstro mot traditionell media samt att misstro till traditionell media är en stark indikator på klimatförnekande (Jylhä et al. 2020). Med tidigare forskning som bakgrund finns det därmed skäl att undersöka om användning av sociala medier som nyhetskälla kan vara en potentiell förklaring till sambandet mellan högerpopulism och klimatförnekande i den svenska opinionen.

I riksdagsvalet 2022 fick Sverigedemokraterna 20,54% av rösterna och blev därmed det andra största partiet i Sveriges riksdag. Detta är en ökning med 3,01 procentenheter jämfört med valet 2018 (Valmyndigheten 2022). I ett läge med pressat klimat och ett högerpopulistiskt parti som vinner mer inflytande i politiken är det relevant att få en djupare förståelse för hur sambandet mellan högerpopulism och klimatförnekande potentiellt kan förklaras.

Forskningsfrågorna som arbetet ämnar besvara är: *Förnekar sverigedemokrater människans påverkan på klimatet i större uträkning än icke-sverigedemokrater? Vilka kausala vägar länkar samman stödet för Sverigedemokraterna med synen på människans roll i klimatförändringarna?*

2. Teori och tidigare forskning

Under det senaste tio åren har forskning kring högerpopulism och klimatförnekande ökat. I samband med valet i USA 2016 och Trumps vinst, ökade debatten om klimatförändringarnas reella hot. Detta mycket på grund av Trumps förkastande av klimatvetenskap och motstånd mot multilaterala institutioner och avtal (J. Fiorino 2022) vilket även kan påverka åsikter och beslut i andra delar av världen. Nedan kartläggs teori och tidigare forskning som gjorts på området samt potentiella faktorer som kan påverka sambandet mellan högerpopulism och klimatförnekande i en svensk kontext. Därefter redogörs för möjliga bakomliggande variabler och sambandets riktning. I den sista delen redovisas två kausala modeller, syfte samt två hypoteser.

2.1. Högerpopulism

Flertalet artiklar och studier har definierat populism som en tunn ideologi vilken inbegriper tankar om att samhället är uppdelat i två homogena grupper: det dygdiga folket och den korrupta eliten. Därmed kan populism inte stå för en egen politisk agenda utan kräver en värde-ideologi som kompletterar, vilken kan vara antingen till höger (högerpopulism) eller vänster (vänsterpopulism) (ex. Jylhä & Hellmer 2020; Duijndam & Beukering 2020; Lockwood 2018).

Högerpopulism definieras frekvent som en ideologi med kärnprinciperna: auktoritärism institutionell misstro, konservativa ideologier, allmän konspiratorisk inställning, nationalism samt antifeministiska- och anti immigrationsattityder (Huber 2020; Jylhä & Hellmer 2020; Duijndam & Beukering 2020; Jylhä et al. 2020; Lockwood 2018; Kulin et al. 2021).

Det finns konsensus i forskningen att Sverigedemokraterna är ett högerpopulistiskt parti. Jungar och Jupskås (2014) hävdar att Sverigedemokraterna är en del av den bredare partifamiljen, populistiska radikala högern (PRR), i Västeuropa. Vidare menar de även att Sverigedemokraterna är extremhöger (Jungar & Jupskås 2014 s.216, 225). Likt andra populistiska partier hävdar Rydberg (2007) att Sverigedemokraterna ofta använder sig av en anti-etableringstrategi vilket han även hävdar är ett sätt på vilket Sverigedemokraterna är populistiska (Rydberg 2007 s.148). Mot denna bakgrund kommer denna studie undersöka anhängare av det radikala högerpopulistiska partiet Sverigedemokraterna.

2.2. Klimatförnekande

Forskningsfältet är relativt enigt kring definitionen av klimatförnekande. Flertalet studier definierar klimatförändringen som antropogen, vilket innebär att klimatförändringen de facto är orsakad av mänsklig aktivitet samt att den utgör ett hot mot vår värld. Tidigare studier påpekar även att det finns individer som anser att klimatförändringar sker men att de är naturliga och inte orsakade av människor. (Huber 2020; Jylhä & Hellmer 2020; Duijndam & Beukering 2020; Jylhä et al. 2020; Kulin et al. 2021; Lockwood 2018).

Enligt IPCC's rapport (2022) är det tydligt att människor har ett konkret inflytande på klimatet. Utsläpp av växthusgaser orsakar jordklotets uppvärmning och får långvariga oåterkalleliga konsekvenser för både människor och ekosystem (IPCC 2022). Den konkreta definitionen av klimatförnekande kommer i denna studie således vara åsikten att klimatförändringar inte huvudsakligen är orsakade av mänsklig aktivitet.

2.3. Högerpopulism och klimatförnekande

Flertalet studier inom detta område refererar till Lockwoods (2018) teori som förklarar sambandet mellan högerpopulism och klimatförnekande genom två olika teman: det *strukturella* och det *ideologiska* (ex: Jylhä & Hellmer 2020; Duijndam & van Beukering 2021; Jylhä et al. 2020; Kulin, et al. 2021; Huber 2020; Lockwood 2018).

Lockwood (2018) skriver att framväxten av högerpopulism är en utmaning för klimatagendan eftersom anhängare tenderar att vara skeptiska och rentav fientliga mot politik som föreslår åtgärder mot klimatförändringar. Vidare i artikeln undersöks två typer av förklaringar till detta samband som är av särskilt intresse med utgångspunkt i litteraturen om populism (Lockwood 2018, s.712).

Strukturellt innehåll

Den *strukturella* förklaringen brygger på populismens ursprung i postindustriella samhällen genom ekonomisk och politisk marginalisering. Det gäller de som hamnat efter socioekonomiskt på grund av teknisk förändring, globalisering och strukturella förändringar i den globala ekonomin. De högerpopulistiska partierna har dessutom varit speciellt attraktiva för manliga väljare inom industri- och tillverkningsarbetare samt mindre kvalificerade yrken som har varit utsatta för processer av automatisering och globalisering. Dessutom har detta senare resulterat i osäkra inkomster och ekonomisk osäkerhet för dessa arbetare. Den

strukturella förklaringen antyder därmed att anhängare av högerpopulistiska partier har fått negativa konsekvenser av de ekonomiska effekterna av globalisering och modernisering, där även klimatpolitiken ingår, vilket förvärrar deras situation (Lockwood 2018, s.718–719).

Ytterligare en strukturell förklaring rör enligt Lockwood (2018) högerpopulisters levnadsstandard. På grund av de svårigheter denna grupp fått på grund av globalisering och modernisering har de skapat en fientlighet mot olika former av skatter, och däribland miljöskatter. Även denna aspekt menar Lockwood (2018) kan förklara högerpopulisters negativa inställning mot klimatvetenskap och politik (Lockwood 2018 s.720).

Ett problem med det strukturella synsättet skriver Lockwood (2018) är att trots att det i nordvästeuropeiska samordnade marknadsekonomier ges ekonomiskt skydd till dessa låg- och halvkväifierade arbetare har det ändå vuxit fram högerpopulism. I dessa fall kan den strukturella dimensionen inte förklara varför dessa väljare vänt sig till högerpopulismen och inte vänsterpopulismen (Lockwood 2018 s.720–721). I denna undersökning är det högerpopulism som undersöks och därmed är den strukturella förklaringen ändå central.

Ideologiskt innehåll

Den andra förklaringen som Lockwood (2018) presenterar är det *ideologiska* innehållet i högerpopulismen som även är förenlig med det *strukturella*. Denna förklaring byggs på två dimensioner av den högerpopulistiska ideologin: betydelsen av socialt konservativa och nationalistiska värderingar samt förhållandet mellan ”folket” och ”eliten”. Socialt konservativa och nationalistiska värderingar skapar fientligheten mot klimatagendan eftersom den förespråkas av den liberala kosmopolitiska eliten som anses strida mot de nationella intressena. Den ideologiska dimensionen innefattar även att eliten korrumpas av specialintressen och representeras av miljövännar och klimatforskare (Lockwood 2018, s.721–722).

Den ideologiska förklaringen inbegriper även högerpopulismens socialkonservativa, nationalistiska och auktoritära värde dimensioner som fyller populismens ”tunna” kärnideologi. Populister, oavsett vänster- eller högerorienterade, riktar sin förbittring mot eliter och minoriteter. Dessutom finns elementet i populismen att länken mellan ”folket” och politiska eliter har brutits. Vänsterpopulister anser att denna ”elit” är de reaktionära konservativa politiska grupperna som fångas av företagsledare medan högerpopulister framställer eliter som kosmopolitiskt liberala och ofta fångade av invandrare. Utifrån detta hävdar Lockwood (2018)

att klimatskepsisen som anhängare av högerpopulismen uttrycker snarare är en yttring av fientligheten mot liberala, kosmopolitiska eliter än engagemang i klimatfrågan (Lockwood 2018 s. 723–724).

Sammanfattningsvis finns det anledning att anta att anhängare till högerpopulistiska radikala partier, som Sverigedemokraterna i den svenska kontexten, är mer benägna att vara klimatförnekande. Det finns en rad faktorer som tidigare forskning har belyst kring detta samband. Å ena sidan handlar det om strukturella förklaringar som ekonomisk och politisk marginalisering som resultat av modernisering och globalisering. Å andra sidan kan det röra sig om ideologiska förklaringar i den högerpopulistiska ideologin: socialt konservativa och nationalistiska värderingar samt avståndet mellan ”folket” och ”eliten” (Lockwood 2018).

2.4. Institutionell misstro

I linje med Lockwoods (2018) ideologiska förklaring och populismens förbittring mot eliter och minoriteter presenterar Jylhä et al. (2020) en rad studier som visat att institutionell misstro korrelerar med anti-miljöism (ex. Huber 2020). Således kan klimatförnekelse härstamma från institutionell misstro. Radikala högerpartier anklagar regelbundet samhällseliga institutioner för att främja minoriteters rättigheter och internationalisering på bekostnad av det (infödda) folket. Högerextremas konspiratoriska världsbild kan vara en faktor till dess misstro till institutioner och förnekande av klimatförändringar eftersom de anser att vetenskapsmän och media är korrupta (Jylhä et al. 2020 s.2).

Konspiratorisk världsbild

Som nämnts tidigare är en av högerpopulismens kärnprinciper allmän konspiratorisk inställning (ex. Lockwood 2018; Jylhä et al. 2020). Enligt Van Prooijen (2018) definieras konspirationsteorier generellt som övertygelser om att en grupp aktörer i hemlighet samarbetar för att uppnå illvilliga mål. Dessa konspirationsteorier kan få skadliga påföljder och en rad psykologiska och samhällseliga konsekvenser som exempelvis skepsis mot klimatförändringar (Van Prooijen 2018, s. 3–4). En annan studie visar att stöd för konspirationsteorier förutspådde förkastande av klimatvetenskap och andra vetenskapliga upptäckter (Lewandowsky et al. 2013).

2.5. Misstro mot traditionell media

Traditionella nyhetsmedier i Sverige är självreglerande genom etikkoden för press, radio och tv samt är utformade för att säkerhetsställa ett pluralistiskt mediasystem. Dessa består av fyra riks- och flera lokaltidningar samt två public service-företag inom TV och radio (Volwes & Hultman 2021 s. 81).

Jylhä et al. (2020) visade att Sverigedemokraternas anhängare hade högst misstro mot public service-media. Vidare skriver de att misstro mot public service-media var en av de starkaste indikatorerna på klimatförnekande. En förklaring till detta skulle kunna vara att människor som inte litar på public service-media därmed får mindre faktabaserad information om klimatet (Jylhä et al. 2020 s.6, 9). En annan studie visar att när populistiska attityder stärks hos en person, blir attityden gentemot media mer fientlig (Schultz et al. 2020 s.217).

Enligt Andersson (2020) har majoriteten av SD-anhängare stort förtroende för public service-företagen och traditionell media. Dock gör Andersson (2020) gällande att differensen till andra partisympatisörer är stor, där andra sympatisörer har större andel som har stort förtroende (Andersson, 2020 s.68). Inför riksdagsvalet 2018 ökade närvaron av högerextrema alternativa medier på sociala medieplattformar (Larsson 2020). Alternativa nyhetsmedier uppfattar traditionell media som korrumperat, beroende och okritisk mot etablissemangen. I alternativa medier karaktäriseras traditionell media som ett hierarkiskt organiserat block som är elitistiskt och exklusivt (Holt 2019, s. 861).

Sociala medier

Sociala medier och bloggar är en viktig del i spridningen av klimatförnekande (Dunlap & Brulle 2020, s.12). Inlägg från förnekelsebloggar cirkulerar ständigt på webbplatser och sociala medier som Facebook och Twitter. Ökad användning av sociala medier bidrar till spridningen av klimatförnekelse och når en bredare publik (Dunlap & McCright 2015, s.318).

Ytterligare en viktigare aspekt med användningen av sociala medier som nyhetskälla är begreppet "filterbubbla". Bruns (2019) skriver att begreppet introducerades av Eli Pariser 2011 och innebär att sökmotorer och sociala medier med deras rekommendations- och personaliseringsalgoritmer har gjort att vi bara får se information på dessa kanaler som riktar sig in på våra intressen och bekräftar vår världsbild. Vidare skriver Bruns att filterbubblor ofta ses som det som möjliggjort populistiska fenomen och politiker som Brexit, Trump, Bolsonaro

(Bruns 2019). Idag använder många sociala medier som nyhetskälla oavsett vilket parti man tycker bäst om. Emellertid finns det skäl att tro att högerpopulisternas klimatskeptiska attityder kan förklaras och stärks på grund av det medielandskap som finns på sociala medier som behåftar och stärker ens intressen och världsbild.

Det finns däremot viss kritik mot filterbubbel-argumentet. Dahlgren 2020 redovisar i sin undersökning att selektiviteten inte ökat i den grad att människor endast väljer information som stödjer deras övertygelser. Vidare visar han även att människor inte nödvändigtvis undviker information som utmanar eller motsäger deras övertygelser (Dahlgren 2020).

Samantray och Pin (2019) undersökte Twitter-konversationer om klimatförändringar under 2007–2017 och visar emellertid att falsk information inte alltid har en negativ effekt på samhället. De konstaterar att trots att det finns många klimatskeptiska budskap på sociala medier och webben, visar de att dessa i stort sett inte ses som trovärdiga eller ökar polariseringen när användare kommunicerar med varandra. Följaktligen anser Samantray och Pin (2019) att förekomsten av falsk information på sociala medier inte är ett avgörande bevis på negativa konsekvenser för samhället i stort (Samantray & Pin 2019, s.6).

Tidigare forskning är oense om spridningen av information på internet och sociala medier har betydelse för klimatförnekande och samhället i stort. Denna studie utgår ifrån antagandet att information på sociala medier är en viktig faktor för klimatförnekande. Därmed är det relevant att undersöka om sambandet mellan högerpopulism och klimatförnekande potentiellt förklaras av användandet av sociala medier som nyhetskälla.

2.6. Motivated reasoning

Det finns även en psykologisk aspekt av sambandet. Druckman och McGrath (2019) skriver att det trots vetenskaplig konsensus finns en splittrad uppfattning kring klimatförändringar bland medborgare, ofta med olika politiska linjer. En förklaring till detta menar de härrör från ”*directional motivated reasoning*” vilket innebär att individer avvisar information som motsäger deras övertygelser. Den terminologiska definitionen av ”*motivated reasoning*” är att en individs mål eller motivation påverkar kognitiva processer för resonemang och bedömning (Druckman & McGrath 2019, s. 111–113).

Detta kan anknytas till Lockwoods (2018) strukturella förklaring av högerpopulism och klimatförnekande. De som är ekonomiskt och politiskt marginaliserade och blir drabbade av klimatpolitiken kan vara mer benägna att söka argument som överensstämmer med deras ståndpunkt. Detta för att kunna motivera sin åsikt om att inga åtgärder krävs för att mildra klimatförändringarna för att skydda sin ekonomi. Således är det nödvändigtvis inte misstro som speglar attityder kring klimatet utan kan även motiveras med den psykologiska aspekten av att ta in information som bekräftar ens vilja och åsikter.

Sammanfattningsvis har en tidigare studie visat att anhängare till Sverigedemokraterna hade högst misstro mot public service-media vilket var en av de starkaste indikatorerna på klimatförnekande. En förklaring till detta kan vara att människor som inte litar på public service-media får mindre faktabaserad information om klimatet (Jylhä et al. 2020). En potentiell sådan källa kan vara sociala medier som i tidigare studier visats vara viktigt för spridningen av klimatförnekande och för att nå en bredare publik (Dunlap & Brulle 2020).

2.7. Bakomliggande faktorer och variabelernas tidsföljd

Centralt för studiens interna validitet är sambandets riktning (Esaiasson et al., 2017, s.59). Det finns viss tvetydighet kring åt vilket håll sambandet går. Enligt Lockwoods (2018) strukturella teori är högerpopulistiska partier attraktiva för utsatta socioekonomiska grupper. Dessa grupper är även kritiska till politiska åtgärder för klimatet som kan förvärpa deras situation. Sambandet kan gå från att man dras till högerpopulistiska partier på grund av sin socioekonomiska position. Emellertid kan en individs kritiska klimatattityd potentiellt motivera en att rösta på högerpopulistiska partier. Således kan sambandet mellan högerpopulism och klimatförnekande vara omvänt. Lockwoods (2018) teori om att det ideologiska betonar högerpopulismens konservativa och nationalistiska värden har skapat fientlighet mot klimatpolitiken vilket bekräftar sambandets potentiella riktning (Lockwood 2018). Alltså finns det anledning att anta att sambandet går i denna riktning.

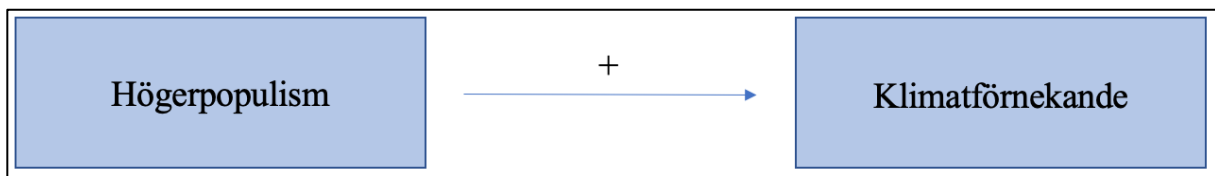
I denna studie används kontrollvariablerna kön, ålder, inkomst och utbildning. Dessa kontroller är viktiga eftersom de kan påverka hur man röstar samt i vilken uträkning man använder sociala medier samt hur man ser på människans roll i klimatförändringarna. Tidigare studier har kontrollerat för kön, ålder och utbildning (Jylhä et al. 2020). Eftersom unga är mer benägna att använda sig av sociala medier är det relevant att kontrollera för ålder. Enligt Lockwoods (2018) strukturella teori lockar högerpopulistiska partier manliga väljare och utsatta

socioekonomiska grupper vilket gör det relevant att kontrollera för kön, inkomst och utbildning (Lockwoods 2018). En variabel som ofta kontrolleras i opinionsforskningen är bostadsort (Esaiasson et al. 2017 s. 126). Denna variabel har valts bort i denna undersökning då den är mindre relevant i sammanhanget mot den teoretiska bakgrunden och tidigare forskning som presenterats ovan. Kontrollvariablerna har även en potentiell påverkan på klimatförnekelse då tidigare studier har visat att den typiska svenska klimatförnekaren är en medelålders man som saknar högre utbildning (Oscarsson et al. 2021, s.1). Alltså kan kön, ålder och utbildning potentiellt ha en påverkan på klimatförnekelse.

2.8. Kausala modeller

För att illustrera hur klimatförnekande påverkas av högerpopulism och hur användandet av sociala medier som nyhetskälla potentiellt kan förklara sambandet redovisas två kausala modeller. Modellerna baseras på tidigare forskning och teori som redovisats ovan.

Figur 1: Högerpopulism och klimatförnekande



Figurkommentar: kausal modell över sambandet mellan att vara anhängare av ett högerpopulistiskt parti, Sverigedemokraterna (oberoende variabel), och klimatförnekande (beroende variabel). Högerpopulister är mer klimatförnekandet.

Figur 1 visar sambandet som funnits i tidigare studier mellan högerpopulism och klimatförnekande (Lockwood 2018) i en svensk kontext som tidigare undersökts utifrån anhängare av det radikalt högerpopulistiska partiet Sverigedemokraterna (Jylhä et al. 2020). Mot bakgrund i tidigare forskning och teori är Sverigedemokraterna i denna undersökning definierat som ett radikalt högerpopulistiskt parti.

Figur 2: Högerpopulism och klimatförnekande potentiella förklaringar



Figurkommentar: kausal modell över sambandet mellan att vara anhängare av ett högerpopulistiskt parti, Sverigedemokraterna (oberoende variabel) och klimatförnekande (beroende variabel) med den medierande variabeln sociala medier som nyhetskälla. Sambandet mellan att vara anhängare av ett högerpopulistiskt parti, Sverigedemokraterna och klimatförnekande är positivt och kan potentiellt förklaras av användandet av sociala medier som nyhetskälla. Här inkluderas även den medierande variabeln institutionell misstro som utmanande förklaring.

Figur 2 visar den medierande variabeln med anledning av att tidigare studier funnit att misstro till traditionell media är en stark indikator för klimatförnekande och det antas att de får mer information från mindre faktabaserade källor som sociala medier. För att undersöka hur mycket användandet av sociala medier som nyhetskälla som kan förklara sambandet i förhållande till andra potentiella förklaringar inkluderas även den utmanande förklaringen institutionell misstro.

2.9. Syfte och hypoteser

Syftet med denna studie är att med hjälp av empiri testa teorin att högerpopulister är mer klimatförnekande genom att undersöka kopplingen mellan sverigedemokrater och synen på människans roll i klimatförändringen. Som tidigare studier gjort gällande finns det belägg för att anhängare till högerpopulistiska och högerradikala partier är mer klimatförnekande. Dessutom har tidigare forskning visat att denna grupp även har högre misstro till public service-media (Jylhä et al. 2020). Det saknas emellertid studier som undersöker om sambandet mellan högerpopulism och klimatförnekande delvis kan förklaras med hjälp av användandet av sociala medier som nyhetskälla i en svensk kontext.

I denna studie prövas två hypoteser. Den första hypotesen grundar sig i tidigare forskning och framför allt Lockwoods (2018) teori om sambandet mellan högerpopulism och klimatförnekande genom två olika teman: det *strukturella* och det *ideologiska*. Den andra hypotesen bygger vidare på Lockwoods (2018) teori och Jylhä et al. (2020) studie som visade att Sverigedemokraternas anhängare hade högst misstro mot traditionell media. Därmed bör dessa anhängare få information genom andra kanaler som ger mindre faktabaserad information

(Jylhä et al. 2020 s.9) och därmed kan sociala medier som nyhetskälla vara en potentiell sådan som kan vara en förklaring till sambandet i hypotes 1.

H1: Anhängare av Sverigedemokraterna är mer klimatförnekande.

H2: Sambandet att vara anhängare av Sverigedemokraterna och klimatförnekande kan förklaras genom användandet av sociala medier som nyhetskälla.

3. Metod och data

Nedan presenteras valet av studiens forskningsdesign vilket är en kvantitativ metod med statistisk design. Sedan görs en redogörelse av vilket datamaterial som kommer användas för att empiriskt pröva teorin samt operationaliseringen av variablerna. Vidare beskrivs analysverktygen regressionsanalys och stiganalys som kommer användas för att genomföra arbetets statistiska analyser. Slutligen presenteras begränsningar med val av metod och data.

3.1.Forskningsdesign

Med hjälp av empiriskt material kan teorin för detta samband undersökas. För att kunna säga något om populationen i stort är det en fördel att göra en kvantitativ studie där flertalet individer, analysenheter, i opinionen undersöks. Vid kvantitativ metod är statistisk design lämplig. Slumpmässigt urval är fördelaktigt vid teoriprovande studier för att kunna generalisera resultatet. Inom opinionsforskningen är det nästintill givet att använda sig av att slumpmässigt urval eftersom det genererar en miniatyrkopia av populationen. Slumpmässiga urval kan innehålla icke-systematiska fel men dessa kan beräknas (Esaiasson et al 2017, s. 96, 171–172; Teorell & Svensson 2007, s. 264–266).

Vid en statistisk design bör man pröva sambandet för bakomliggande faktorer för att komma närmre det kontrafaktiska. En korrelation mellan två variabler är nödvändigtvis inte på grund av att den oberoende (X) påverkar den beroende (Y) utan kan vara ett indirekt samband (Esaiasson et al., 2017, s.91; Teorell & Svensson, 2007, s.187–190).

Genom statistisk kontroll kan man testa de kontrollvariabler man teoretiskt undersöker. Inom opinionsforskning brukar man ofta ha med faktorer som kön, ålder, utbildning och bostadsort eftersom dessa faktorer har visats hänga ihop med en stor mängd politiska attityder, värderingar och beteenden. Dock kan det finnas andra bakomliggande faktorer som missas. Därför är det viktigt att kontrollera för teoretiskt relevanta faktorer för att därmed minska osäkerheten i sambandet. Ändock är denna design lämplig för en teoriprovande studie eftersom den ämnar pröva teorin på ett större antal analysenheter för att kunna generalisera resultatet där en kvalitativ studie är inte lika slagkraftig i sammanhanget (Esaiasson et al., 2017, s.97–98,126; Teorell & Svensson, 2007, s.185–89).

3.2.Data

Studien kommer att undersöka data från SOM-institutet som samlar in data från svenskars fritidsvanor, oro, tillit, samhällssyn, preferenser och åsikter i politiska frågor (SOM-institutet 2021). SOM-undersökningen utförs genom postala enkäter, som även kan besvaras via webbformulär, 2020 skickades sex editioner av undersökningen ut till slumpmässigt utvalda personer genom ett sannolikhetsurval. Det är ett slumpmässigt urval på 22 500 personer i åldrarna 16–85 som är folkbokförda i Sverige vilket speglar sammansättningen av befolkningen (populationen) (Den nationella SOM-undersökningen, 2020). I denna undersökning är det endast svaren från cirka 1655 respondenter (beroende på vilken modell) som undersöks eftersom alla inte fått samma edition och svarat på alla frågor, därmed faller många respondenter bort. Genom detta empiriska material kan jag finna svenska åsikter och attityder i frågor om klimatet, partipolitisk tillhörighet samt användning av sociala medier och institutionell misstro. Dessutom har jag möjlighet att kontrollera för andra bakomliggande faktorer genom kontrollvariabler kön, ålder, utbildning och inkomst.

3.3 Operationalisering

Oberoende variabel

Individer är analysenheterna eftersom studien syftar till att undersöka sambandet i opinionen. Med tidigare forskning som grund kan högerpopulism operationaliseras som anhängare av det radikala högerpopulistiska partiet Sverigedemokraterna genom SOM-undersökningens fråga: *”Vilket parti tycker du bäst om idag?”* (SOM-undersökning 2020). En annan operationalisering som kan mäta individers ideologiska tillhörighet är frågan: *”Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster–högerskala. Var någonstans skulle du placera dig själv på en sådan skala?”* med svaren: *Klart till vänster, något till vänster, varken till vänster eller höger, något till höger och klart till höger* (SOM-undersökning 2020). Där respondenter som angivit det sistnämnda svaret möjligen kan anses som högerradikala. Kan man dock verkligen klassa ”klart åt höger” som radikal? En moderat kan nog svara *”klart åt höger”* men är hen verkligen radikal? Därmed är frågan om vilket parti man tycker bäst om idag bättre för denna studie.

Beroende variabel

Klimatförnekande operationaliseras genom frågan: *”Vilken uppfattning har du om följande påstående: Klimatförändringarna är i huvudsak orsakade av mänskliga aktiviteter”*. Med en skala från *”Helt felaktigt påstående”* (0) till *”Helt riktigt påstående”* (10) (SOM-undersökning 2020). Detta eftersom tidigare forskning betonar att det finns individer som anser att klimatförändring sker men att den är naturlig och inte orsakad av människor samtidigt som forskningen hävdar att klimatförändringen de facto är orsakad av mänsklig aktivitet (Huber 2020; Jylhä & Hellmer 2020; Duijndam & Beukering 2020; Jylhä et al. 2020; Kulin et al. 2021; Lockwood 2018).

Medierande variabler

Den medierande variabeln, sociala medier kan operationaliseras som i SOM-data 2020 med frågan: *”Hur ofta brukar du ta del av nyheter från följande på internet”* och undersöka svaren på *i sociala medier*. (SOM-undersökning 2020). Den konkurrerande förklaringen institutionell misstro kommer här operationaliseras som i tidigare forskning genom att mäta det som politisk misstro (Jylhä et al. 2020). Institutionell misstro kommer därmed operationaliseras genom frågan *”Allmänt sett, hur stort förtroende har du för svenska politiker?”* med svarsalternativen *Mycket stort förtroende, Ganska stort förtroende, Ganska litet förtroende och Mycket litet förtroende*, där högre värde är mer misstro till institutioner (SOM-undersökningen 2020).

3. 4. Kontrollvariabler

Kontrollvariablerna kön, ålder, inkomst och utbildning är viktiga för att kontrollera sambandet, som alla finns i SOM-undersökningen. Högutbildad avser de med examen från högskola/universitet och hög inkomst avser de som tjänar mer än 700 000 kr/år i hushållet innan skatt (SOM-undersökning 2020). Inkomstvariabeln möts i hushållsinkomst eftersom de som besvarat frågan som operationaliserar klimatförnekande inte svarat på frågan om individuell månadsinkomst. Inkomst operationaliserat som hushållsinkomst före skatt är likväl en bra variabel eftersom den fångar in socioekonomisk status.

3.5 Analysverktyg

Regressionsanalys

Genom en regressionsanalys kan flertalet kontrollvariabler inkluderas vilket är centralt för

studien. Regressionsanalys är ett flexibelt och kraftfullt verktyg då det möjliggör användning av olika typer av data samt kan utsätta teoretiska modeller för många olika variabler (Esaiasson et al., 2017, s. 391).

En bivariat regressionsanalys är lämplig för att analysera sambandet mellan den oberoende och beroende variabeln. I denna analys är anhängare av ett högerpopulistiskt parti (Sverigedemokraterna) den oberoende variabeln och klimatförnekande den beroende. Regressionsanalysen visar sambandet mellan högerpopulism och klimatförnekande där b-koefficient visar hur den oberoende variabeln högerpopulism (sverigedemokrat) samvarierar med den beroende (klimatförnekande). I ekvationen nedan står a för interceptet, eller konstanten och b för regressionskoefficienten, det vill säga lutningen. Y är den beroende- och X är den oberoende variabeln. Suffixet i står för värdet för varje analysenhet. Värdet på b-koefficienten är positivt visas ett positivt samband mellan variablerna (Esaiasson et al., 2017, s.391–3; Teorell & Svensson, 2007, s.167–171).

Bivariat regression

$$\hat{y}_i = a + b * x_i$$

När fler variabler inkluderas i analysen för att uppskatta effekterna av fler än en oberoende variabel används en multipel regressionsanalys. Detta för att ta hänsyn till andra faktorer som kan påverka den beroende och den oberoende variabeln. I denna analys kontrolleras sambandet för kön, ålder, inkomst och utbildning samt sociala medier och institutionell misstro. För att redovisa resultaten görs en tabell där skattningarna av interceptet och skattningarna av effekterna (b-koefficienten, lutningen) av de oberoende variablerna redovisas. Denna tabell kan utläsa om de oberoende variablerna stärker eller försvagar sambandet mellan den oberoende och beroende variabeln. Att förstå och tolka b-koefficienten är grundläggande eftersom den eftersträvar att påvisa en kausal effekt. Ekvationen nedan illustrerar den multipla regressionen där k är antalet koefficienter som estimeras i regressionsekvationen och e_i är feltermen för analysenhet i (Esaiasson et al., 2017, s.391–3; Teorell & Svensson, 2007, s.167–169, 19).

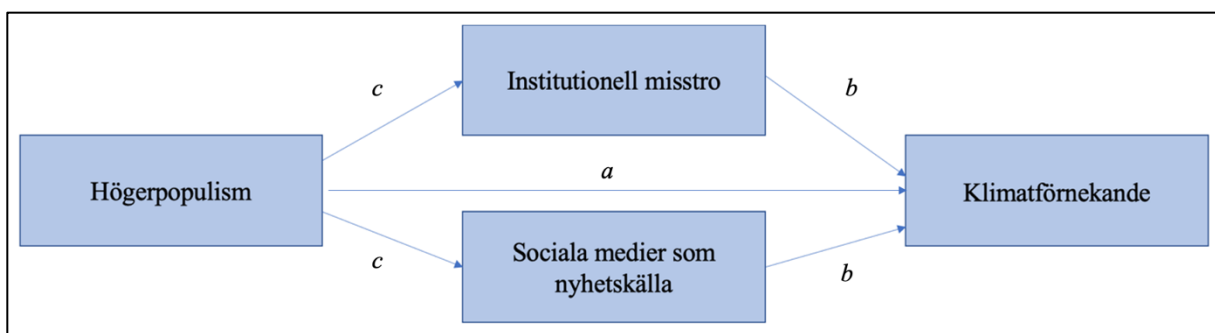
Multipel regression

$$y_i = a + \sum_{j=1}^{k-1} b_j * x_{j,i} + e_i$$

Stiganalys

Med tidigare forskning som bakgrund finns det skäl att undersöka indirekta effekter utöver den direkta effekten i sambandet mellan högerpopulism och klimatförnekande. Om resultatet i den multipla regressionen visar att mediering finns, det vill säga att sociala medier och/eller institutionell misstro har en betydande påverkan på sambandet görs en stiganalys. Den totala effekten av den oberoende variabeln skulle i så fall vara summan av den direkta och de indirekta effekterna. En stiganalys är en serie regressionsanalyser som sätts ihop till en helhet. (Esaiasson et al., 2017, s.395).

Figur 3: Stiganalys



Den direkta effekten av högerpopulism på klimatförnekande är a . Den indirekta effekten är b multiplicerat med effekten c . Följaktligen blir den totala effekten den indirekta effekten plus den direkta effekten (Esaiasson et al., 2017, s.396–7).

3.6. Begränsningar med metod och data

Ett problem med användandet av SOM-data från 2020 är att svenskars attityder och åsikter kan ha förändrats sedan undersökningen gjordes. I september 2022 var det val i Sverige och i samband med detta en rad valkampanjer och debatter. Detta kan ha bidragit till att folk fått mer insyn i den partipolitiska debatten. Dock kommer förmodligen sambandet mellan att sympatisera med Sverigedemokraterna och förneka klimatförändringarna inte ha ändrats markant. En ytterligare begränsning i undersökningen är att den endast undersöker data från 2020, därmed kan studien inte se eventuella förändringar över tid. I och med att högerradikala anhängare är mer benägna att misstro institutioner (Jylhä et al. 2020) kan detta resultera i att SOM-undersökningen inte täcker denna grupp lika bra eftersom de kan vara mindre benägna att besvara enkäter från institutioner.

Operationaliseringen av användningen av sociala medier som nyhetskälla kan begränsa arbetets validitet. Eftersom denna fråga inte utesluter att individer dessutom använder traditionella medier i samma utsträckning. För att testa sociala mediars potentiella förklaringskraft på sambandet hade det varit önskvärt att utesluta övriga nyhetskällor och undersöka de som endast använder sig av sociala medier vilket inte är möjligt i detta fall. Emellertid, på grund av *mediated reasoning* bör inte detta påverka resultatet eftersom teorin hävdar att individer tar in information som stämmer överens med deras världsbild.

Institutionell misstro operationaliseras genom hur mycket förtroende man har för svenska politiker. Detta är inte optimalt för att operationalisera institutionell misstro likt tidigare undersökningar som mätt politisk misstro med frågan ”*I vilken grad litar du på att riksdagen/domstolar sköter sitt arbete?*” (Jylhä et al. 2020, s.4). Detta kan vara en ytterligare begränsning i studien som bör tas i beaktning. Jylhä et al. (2020) operationalisering är dock tämligen diffus eftersom riksdagen och domstolar är två olika institutioner vilket kan vara en begränsning i deras studie. Operationaliseringen av institutionell misstro i denna studie fångar in viktiga delar inom högerpopulismens syn om ”det dygdiga folket” och ”den korrupta eliten”.

4. Resultat

I denna del presenteras resultaten av studiens analyser. Redovisningen av resultatet är uppdelat i tre delar. Först redovisas resultatet för hypotes 1 sedan hypotes 2. Slutligen redovisas resultatet av stiganalysen för den utmanande medierande variabeln.

4.1. Sverigedemokrater och klimatförnekande

Resultatet av att anse att Sverigedemokraterna är det bästa partiet idag och huruvida klimatförändringarna är orsakade av mänsklig aktivitet redovisas nedan. Först visas en korstabell och sedan ett stapeldiagram med konfidensintervall.

Tabell 1: *Partitillhörighet och klimatförenande (%)*

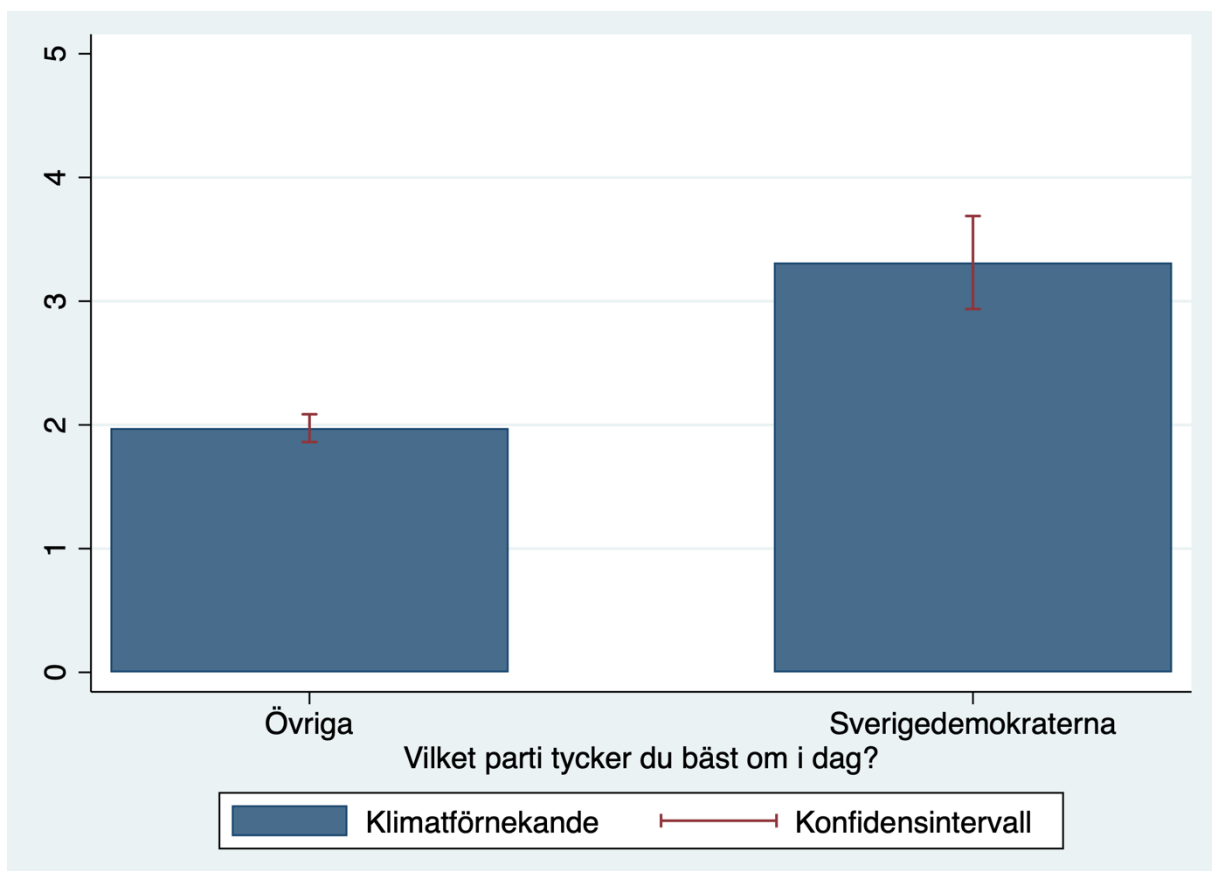
| Klimatförändringarna är i huvudsak orsakade av mänskliga aktiviteter 0= Helt riktigt påstående 10= Helt felaktigt påstående | Vilket parti tycker du bäst om idag? 1=Sverigedemokraterna 0=Övriga partier | | Total |
|---|---|---------------|----------------|
| | <u>0</u> | <u>1</u> | |
| 0 | 523 36,96 | 62 25,83 | 585 35,35 |
| 1 | 165 11,66 | 22 9,17 | 187 11,30 |
| 2 | 253 17,88 | 29 12,08 | 282 17,04 |
| 3 | 192 13,57 | 24 10,00 | 216 13,05 |
| 4 | 78 5,51 | 14 5,83 | 92 5,56 |
| 5 | 111 7,84 | 40 16,67 | 151 9,12 |
| 6 | 38 2,69 | 6 2,50 | 44 2,66 |
| 7 | 23 1,63 | 17 7,08 | 40 2,42 |
| 8 | 13 0,92 | 13 5,42 | 26 1,57 |
| 9 | 4 0,28 | 2 0,83 | 6 0,36 |
| 10 | 15 1,06 | 11 4,58 | 26 1,57 |
| Total | 1415 100.00 | 240 100.00 | 1655 100.00 |

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2020.

Resultatet visar att sverigedemokrater har en större andel som svarar i de högre alternativen på skalan vilket innebär att de har en större andel inom gruppen som anser att klimatförändringarna

inte är orsakade av mänsklig aktivitet. I gruppen ”övriga partier” är det endast 6,58% som svarat över fem medan det i gruppen ”sverigedemokrater” är 20,41%. Detta bekräftar hypotes 1 att sverigedemokrater är mer klimatförnekande i jämförelse med alla övriga partier ihop. Däremot svarar majoriteten av gruppen ”sverigedemokrater” i denna undersökning att klimatförändringarna är orsakade av människan. Detta visas genom att 62,91% av sverigedemokraterna valde svarsalternativen under fem. Följaktligen kan man utifrån resultatet inte dra slutsatsen att högerpopulister är klimatförnekande.

Figur 4: Partitillhörighet och klimatförnekande



Figurkommentar: Stapeldiagram med konfidensintervall ($p=0,05$) över medelvärdet på beroende variabeln (klimatförnekande) för de två olika grupperna Sverigedemokrater och övriga partisympatisörer. Desto högre värde på y-axeln desto mer klimatförnekande. Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2020.

Figur 5 visar tydligare hur medelvärdet av resultatet på partitillhörighet och klimatförnekande. Den visar att sverigedemokraterna ligger högre än övriga partisympatisörer på frågan om klimatförändringarna är orsakade av mänsklig aktivitet. Dock ligger medelvärdet under 3,5 vilket tyder på att resultatet visar att majoriteten av gruppen sverigedemokrater är orsakade av mänsklig aktivitet. Ändock är det en större andel sverigedemokrater som svarar högre än övriga partisympatisörer.

4.2. Multipel regressionsanalys: kontrollvariabler

Sambandet mellan att vara sverigedemokrat och klimatförnekande med kontroll för kön, ålder, utbildning, inkomst, sociala medier och institutionell misstro redovisas nedan. Kontrollvariablerna i modell 2–5 är standard vid opinionsforskning samt har i tidigare forskning visat påverkan på detta samband. Sociala medier och institutionell misstro inkluderas för att undersöka om mediering kan ske.

Tabell 2: *Partitillhörighet och klimatförnekande med kontrollvariabler*

| | (1) Klimatförnekande | (2) Klimatförnekande | (3) Klimatförnekande | (4) Klimatförnekande | (5) Klimatförnekande | (6) Klimatförnekande | (7) Klimatförnekande | (8) Klimatförnekande |
|------------------------|-------------------------|-------------------------|-------------------------|-------------------------|-------------------------|-------------------------|-------------------------|-------------------------|
| Sverigedemokrat | 1.338*** (7.36) | 1.320*** (7.27) | 1.232*** (6.77) | 1.189*** (6.48) | 1.321*** (7.23) | 1.336*** (7.34) | 1.131*** (5.89) | 0.944*** (4.91) |
| Ålder | | 0.00909* (2.52) | | | | | | 0.00838* (2.23) |
| Kön: Man | | | 0.560*** (4.50) | | | | | 0.501*** (3.98) |
| Utbildning: Hög | | | | -0.579*** (-4.53) | | | | -0.436** (-3.29) |
| Inkomst: Hög | | | | | -0.124 (-0.97) | | | 0.0134 (0.10) |
| Sociala medier | | | | | | -0.0182 (-0.58) | | 0.0281 (0.87) |
| Institutionell misstro | | | | | | | 0.301** (3.27) | 0.255** (2.76) |
| _cons | 1.974*** (29.57) | 1.524*** (8.01) | 1.718*** (19.64) | 2.228*** (25.68) | 2.026*** (23.70) | 2.044*** (14.99) | 1.199*** (4.87) | 0.751 (1.92) |
| N | 1306 | 1306 | 1306 | 1306 | 1306 | 1306 | 1306 | 1306 |
| R ² | 0.040 | 0.045 | 0.055 | 0.055 | 0.041 | 0.040 | 0.048 | 0.075 |

t statistics in parentheses
* p < 0.05, ** p < 0.01, *** p < 0.001

Tabellkommentar: Tabellen visar resultatet i den multipla regressionsanalysen med det ursprungliga sambandet sverigedemokrat och klimatförnekande under kontroll för ålder, kön, utbildning, inkomst, sociala medier och institutionell misstro. Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2020.

Tabell 2 visar resultatet från den multipla regressionsanalysen. Sambandet visas i tabell 1 med mer detaljerad information. B-koefficienten för Sverigedemokraterna är statistiskt signifikant och påvisar ett positivt samband. Koefficienten visar hur den oberoende variabeln, stöd för Sverigedemokraterna (högerpopulism) påverkar den beroende variabeln, klimatförnekande. Detta innebär att om man tycker att Sverigedemokraterna är det bästa partiet ökar graden av klimatförnekande med ca 1,3 skalsteg. När hänsyn till kontrollvariablerna tas (modell 8) blir koefficienten 0,944. Resultatet visar att variabeln för högerpopulism (anhängare av Sverigedemokraterna) är fortsatt signifikant under kontroll för ålder, kön, utbildning, inkomst, sociala medier och institutionell misstro. Koefficienten för variabeln högerpopulism minskar från 1,338 till 0,944 vilket innebär att högerpopulismens påverkan på variabeln

klimatförnekande blir mindre under kontroll i regression 1–8. Dock är detta endast en marginell minskning. När den multipla regressionsanalysen kontrollerat för alla kontrollvariabler som inkluderas i denna undersökning, visar resultatet ett R² på 0,075. Detta innebär att analysen endast förklarar 7,5% av sambandet.

I analysen i tabell 2 (modell 5 och 6) visar resultatet att hög inkomst och sociala medier inte har signifikant påverkan på sambandet mellan högerpopulism och klimatförnekande. Sociala medier som nyhetskälla är inte medierande eftersom den inte har betydande påverkan sambandet mellan den oberoende och beroende variabeln (1,338 till 1,336). I denna data som SOM-institutet samlat in förklaras inte sambandet mellan att vara anhängare av Sverigedemokraterna och klimatförnekande av användningen av sociala medier som nyhetskälla och därmed avfärdas hypotes 2.

Däremot visar resultatet att den utmanande potentiella förklaringen institutionell misstro påverkar sambandet mellan högerpopulism och klimatförnekande (modell 7). Effekten av att vara sverigedemokrat med kontroll för institutionell misstro är signifikant och går från 1,338 till 1,131. Detta är den variabeln som under kontroll påverkar sambandet mest i modellerna. Således motiverar detta resultat att göra en stiganalys för institutionell misstro för att undersöka om mediering sker.

Även kön (man) och hög utbildning har signifikant påverkan på att vara sverigedemokrat i sambandet mellan sverigedemokrat och klimatförnekande. Att vara sverigedemokrat på sambandet mellan sverigedemokrat och klimatförnekande kan förklaras genom könsvariabeln (man) med 0,106 och utbildningsvariabeln (hög) med 0,149.

4.3. Stiganalys: Institutionell misstro

Resultatet i stiganalysen redovisas i tabell 3 och sammanställs samt tydliggörs i figur 6 där det indirekta och direkta sambandet beräknas och ritas upp.

Tabell 3: *Stiganalys med medierande variabel institutionell misstro*

| | (1) Institutionell misstro | (2) Klimatförnekande |
|---------------------------|----------------------------------|-------------------------|
| Sverigedemokrat | 0.642*** (13.58) | |
| Institutionell misstro | | 0.458*** (5.75) |
| _cons | 2.579*** (142.83) | 0.942*** (4.28) |
| <i>N</i> | 1647 | 1647 |
| <i>R</i> ² | 0.101 | 0.020 |

t statistics in parentheses

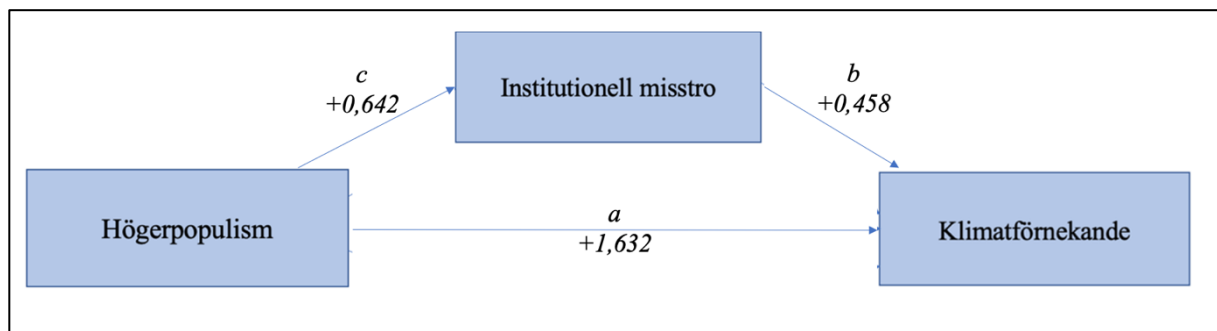
* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

Tabellkommentar: Tabellen visar resultatet av stiganalysen med institutionell misstro som medierande variabel.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2020.

Tabell 3 visar signifikanta samband mellan variabeln sverigedemokrat och institutionell misstro samt mellan institutionell misstro och klimatförnekande. B-koefficienten i första modellen är 0,642 och i den andra 0,458. Eftersom båda b-koefficienterna är signifikanta visar stiganalysen att institutionell misstro är en medierande variabel som har en effekt på sambandet mellan den oberoende och beroende variabeln.

Figur 5: *Stiganalys med medierande variabel institutionell misstro*



Figurkommentar: Stiganalysen skattar den direkta och indirekta effekten på sambandet. *Källa:* Den nationella SOM-undersökningen 2020.

Den indirekta effekten av högerpopulism på klimatförnekande är effekten av *b* multiplicerat

med effekten av c ($0,458 * 0,642 \approx 0,294$). Den direkta effekten på sambandet mellan högerpopulism och klimatförnekande blir genom den indirekta effekten ($1,338 + 0,294 = 1,632$). B-koefficienten för institutionell misstro, sverigedemokrat och klimatförnekande är signifikant. Alltså är institutionell en medierande variabel som har en positiv påverkan på sambandet mellan högerpopulism och klimatförnekande.

För att räkna ut hur mycket som går via de två olika vägarna, indirekt och direkt, delas den direkta och indirekta effekten med totaleffekten och multiplicerar med hundra för att få resultaten i procent (SPSS-akuten). Andel direkt effekt: $(1,338 / 1,632) * 100 = 82\%$. Andel indirekt effekt: $(0,294 / 1,632) * 100 = 18\%$. Följaktligen kan 18 % av effekten av högerpopulism (sympatisera med Sverigedemokraterna) på klimatförnekande förklaras genom institutionell misstro och 82% förklaras genom andra saker.

Sammanfattningsvis stödjer resultatet hypotes 1 men inte hypotes 2. Resultatet visar att sympatisörer av det radikalt högerpopulistiska partiet Sverigedemokraterna är mer benägna att förneka att klimatförändringarna är orsakade av mänsklig aktivitet än övriga partisympatisörer. Dock visar resultatet att en majoritet av sverigedemokraterna som innefattas i denna undersökning anser att klimatförändringarna är orsakade av mänsklig aktivitet. Således visar inte resultatet att sverigedemokrater *är* klimatförnekande. Även om resultatet inte bekräftade hypotes 2 visade resultatet att en annan variabel, institutionell misstro, påverkade effekten på sambandet mellan att stödja Sverigedemokraterna och synen på människans roll i klimatförändringarna. Vilket ger viss klarhet till undersökningens andra frågeställning.

5. Slutsatser och avslutande diskussion

I denna del sammanfattas och diskuteras studiens resultat. Syftet med arbetet var att med hjälp av empiri testa teorin att högerpopulister är mer klimatförnekande genom att undersöka kopplingen mellan sverigedemokrater och synen på människans roll i klimatförändringen. Forskningsfrågorna som ställdes var: *Förnekar sverigedemokrater människans påverkan på klimatet i större uträkning än icke-sverigedemokrater? Vad kan potentiellt påverka effekten på sambandet mellan att stödja sverigedemokraterna och synen på människans roll i klimatförändringarna?* För att besvara dessa frågor och uppfylla arbetets syfte genomfördes en statistisk analys av individer i den svenska opinionen med hjälp av SOM-data från 2020. Resultatet visar att en större andel av anhängarna av det radikalt högerpopulistiska partiet Sverigedemokraterna är klimatförnekande än anhängare av de övriga partierna tillsammans.

Studiens resultat bekräftar hypotes 1. Det är dock viktigt att betona att resultatet visade att majoriteten av de som valde Sverigedemokraterna som bästa parti också låg i det nedre spannet mellan 0 och 5 vilket betyder att majoriteten av sverigedemokraterna inte är klimatförnekande. Däremot är det fler sverigedemokrater som är klimatförnekande än snittet i gruppen med övriga partitillhörigheter. Svaret på den första forskningsfrågan: *”Förnekar sverigedemokrater människans påverkan på klimatet i större uträkning än icke-sverigedemokrater?”* är således ja. Detta i linje med tidigare studiers resultat som visat att högerpopulister och specifikt sverigedemokrater är mer klimatförnekande än andra parisympatisörer (ex. Jylhä et al. 2020).

Tidigare forskning har visat att misstro till traditionell media var en av de starkaste indikatorerna på klimatförnekande samt att sverigedemokrater hade högst misstro (Jylhä et al. 2020). Med detta som bakgrund undersökte arbetet om sociala medier som nyhetskälla kunde vara en potentiell förklaring till sambandet mellan högerpopulism och klimatförnekande. Dessutom undersöktes institutionell misstro som en utmanade förklaring. Resultatet visade att sociala medier som nyhetskälla inte är en förklaring till sambandet och därmed avfärdades hypotes 2.

Det finns flera potentiella förklaringar till att hypotes 2 inte bekräftades i denna undersökning. För det första fanns det begränsningar i användningen av datamaterialet. Operationaliseringen av sociala medier som nyhetskälla utesluter inte att de som svarat att de tar del av nyheter på sociala medier inte också tar del av nyheter via andra källor. Således kan hypotes 2 behöva

ytterligare undersökningar för att bekräfta eller avfärda att sociala medier kan vara en förklaring till sambandet mellan högerpopulism och klimatförnekande. Emellertid, som redogjorts, bör påverkan av *motivated reasoning* göra att resultatet ändå är betydelsefullt eftersom teorin hävdar att individer tar in information som stämmer överens med deras världsbild.

Motivated reasoning kan vara ännu en förklaring till att resultatet inte bekräftade hypotes 2. På grund av *motivated reasoning* kan sverigedemokrater som är kritiska till traditionell media fortfarande ta del av nyheter via dessa källor men välja ut den information som stämmer överens med deras världsbild. Till exempel kan man ta del av nyheter om sport och nöje men välja att inte läsa artiklar om vetenskapliga rön och klimatförändringarna. Detta är ännu en faktor som denna undersökning inte kunnat fånga in i operationaliseringen av sociala medier som nyhetskälla.

För det fjärde kan det vara som Samantray och Pin (2019) visade att det trots klimatskeptiska budskap på sociala medier, i detta fall Twitter, och webben inte ses som trovärdiga. Falsk information på sociala medier får inte avgörande negativa konsekvenser på samhället i stort (Samantray & Pin 2019, s.6). Eventuellt är det så att detta arbete bekräftar det som Samantray och Pin (2019) visade i deras studie att sociala medier inte är en potentiell förklaring till sambandet mellan högerpopulism och klimatförnekande för att klimatskeptiska budskap på dessa kanaler inte ses som trovärdiga.

Denna undersökning är utförd i en svensk kontext vilket även kan vara en faktor till resultatets utfall. Enligt Oscarsson et al. (2021) är andelen klimatförnekare i Sverige cirka sex procent vilket i ett internationellt sammanhang ligger omkring mitten (toppen: Indonesien 21 procent, USA 19 procent). De allra flesta i Sverige accepterar den vetenskapliga konsensusen om klimatförändringar (Oscarsson et al. 2021). Med denna studie som bakgrund är klimatskeptismen inte allvarligt utbredd i Sverige vilket kan påverka resultatet. I ett land som Sverige där inga framträdande medier driver en klimatförnekande agenda (Oscarsson et al. 2021) är det mindre risk att klimatskeptism breder ut sig i samhälle i stort. Vidare skriver Oscarsson et al. (2021) att det inte finns något parti som driver en klimatförnekande agenda vilket stämmer, men ju fler uttalande som kommer från politiker i likhet med Elsa Widdings desto mer oro kan skapas i den politiska debatten.

En begränsning som nämndes i metoddelen är att andelen sverigedemokrater inte täcks in lika bra som övriga partisympatisörer eftersom de är mer benägna att misstro institutioner och därmed inte vill besvara enkäter från SOM-institutet. I denna undersökning undersöks endast 240 sverigedemokrater vilket inte ger en fullständig bild av hur förhållandet ser ut i verkligheten. Även detta är en faktor som kan ha påverkat resultatet i studien.

Det hade varit intressant att inkludera ytterligare en modell i undersökningen med de som brukar ta del av nyheter från *Nya tider* och *Nyheter idag* som en effekt på sambandet mellan högerpopulism och klimatförnekande. Det finns skäl för framtida forskning att undersöka dessa som en potentiell förklaring till sambandet mellan högerpopulism och klimatförnekande i svensk opinion. Detta eftersom tidigare forskning visar att högerextrema och högerpopulister är mer benägna att misstro traditionell media och därmed bör söka sig till andra mediekällor.

Undersökningens utmanande medierande variabel institutionell misstro visades, till skillnad från sociala medier, ha en påverkan på sambandet mellan högerpopulism och klimatförnekande (18%). Tidigare forskning har upprepade gånger visat att högerpopulism och institutionell misstro är kopplat till varandra (ex. Lockwood 2018; Jylhä et al. 2020; Huber 2020). Att denna undersökning fick resultatet att institutionell misstro är en potentiell förklaring till sambandet mellan högerpopulism och klimatförnekande kan bero på högerpopulisternas konspiratoriska världsbild. Tron om att en grupp aktörer i hemlighet samarbetar för att uppnå illvilliga mål (Van Prooijen 2018) kan leda till misstro för institutioner och producera klimatförnekande. Individer som tror att aktörer i hemlighet vill uppnå illvilliga mål kommer förmodligen vara kritiskt inställda till information som kommer från dessa. Även här kan *mediated reasoning* spela en stor roll då forskare och politikernas klimatagendor inte stämmer överens med dessa individers världsbild och därmed undviker och misstror de denna information.

En viktig aspekt att diskutera är olika dimensioner av institutionell misstro. Det kan handla om, som redovisats i tidigare forskning, misstro mot institutioner på grund av en konspiratorisk världsbild. Det kan även handla om en misstro som grundar sig i att personer inte har förtroende för institutioner och politiker på grund av de anser att de inte är tillräckligt kompetenta. Denna dimension av institutionell misstro, mätt i förtroende för svenska politiker, behöver inte bero på en konspiratorisk världsbild utan kan vara åsikter som kommer från politikernas utbildning, erfarenhet, beteende, skandaler eller liknande. Alltså kan institutionell misstro handla om dels politikernas kompetens, dels om deras intentioner.

Min önskan med detta arbete var att belysa om och på vilka grunder högerpopulister är mer klimatförnekande genom att undersöka skillnaden mellan sverigedemokrater och icke-sverigedemokrater. Eftersom det finns individer som, trots konsensus bland forskare, tror och hävdar att klimatförändringarna inte är orsakade av mänsklig aktivitet är det viktigt att undersöka varför. Detta för att ta reda på vad det är som skapar denna skepsis och hindra spridningen av desinformation.

Referenser:

Andersson, Ulrika. "Hur Står sig Svenska Mediers Förtroendekapital." *Ulrika Andersson, Anders Carlander and Patrik Öhberg* (2020): 57-74.

Bruns, Axel. "Filter bubble." *Internet Policy Review* 8.4 (2019).

Duijndam, Sem, and Pieter van Beukering. "Understanding public concern about climate change in Europe, 2008–2017: the influence of economic factors and right-wing populism." *Climate Policy* 21.3 (2021): 353-367.

Dahlgren, Peter M. "Media echo chambers: Selective exposure and confirmation bias in media use, and its consequences for political polarization." (2020).

Dunlap, Riley E., and Robert J. Brulle, eds. *Climate change and society: Sociological perspectives*. Oxford University Press, 2015.

Dunlap, Riley E., and Robert J. Brulle. "Sources and amplifiers of climate change denial." *Research Handbook on Communicating Climate Change* (2020).

Druckman, James N., and Mary C. McGrath. "The evidence for motivated reasoning in climate change preference formation." *Nature Climate Change* 9.2 (2019): 111-119.

Esiasson, Peter, et al. "Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad. 5. uppl." *Stockholm: Norstedts Juridik* (2017).

Fiorino, Daniel J. "Climate change and right-wing populism in the United States." *Environmental Politics* (2022): 1-19.

FN IPCC rapport 2022
https://report.ipcc.ch/ar6/wg2/IPCC_AR6_WGII_FullReport.pdf

Göteborgs universitet, SOM-institutet, 2022. Den nationella SOM-undersökningen 2020. Available at: <https://doi.org/10.5878/jyym-aq24>.

Huber, Robert A. "The role of populist attitudes in explaining climate change skepticism and support for environmental protection." *Environmental Politics* 29.6 (2020): 959-982.

Holt, Kristoffer, Tine Ustad Figenschou, and Lena Frischlich. "Key dimensions of alternative news media." *Digital Journalism* 7.7 (2019): 860-869.

Jungar, Ann-Cathrine, and Anders Ravik Jupskås. "Populist radical right parties in the Nordic region: A new and distinct party family?." *Scandinavian Political Studies* 37.3 (2014): 215-238.

Jylhä, Kirsti M., and Kahl Hellmer. "Right-wing populism and climate change denial: The roles of exclusionary and anti-egalitarian preferences, conservative ideology, and antiestablishment attitudes." *Analyses of Social Issues and Public Policy* 20.1 (2020): 315-335.

Jylhä, Kirsti M., Pontus Strimling, and Jens Rydgren. "Climate change denial among radical right-wing supporters." *Sustainability* 12.23 (2020): 10226.

Kulin, Joakim, Ingemar Johansson Sevä, and Riley E. Dunlap. "Nationalist ideology, rightwing populism, and public views about climate change in Europe." *Environmental politics* 30.7 (2021): 1111-1134.

Lockwood, Matthew. "Right-wing populism and the climate change agenda: exploring the linkages." *Environmental Politics* 27.4 (2018): 712-732.

Larsson, Anders Olof. "Right-wingers on the rise online: Insights from the 2018 Swedish elections." *New Media & Society* 22.12 (2020): 2108-2127.

Lewandowsky, Stephan, Klaus Oberauer, and Gilles E. Gignac. "NASA faked the moon landing—therefore,(climate) science is a hoax: An anatomy of the motivated rejection of science." *Psychological science* 24.5 (2013): 622-633.

Oscarsson, Henrik, Jesper Strömbäck, and Erik Jönsson. "Svenska klimatförnekare." *Ingen anledning till oro* (2021): 235-248.

Preacher, Kristopher J., and Andrew F. Hayes. "Asymptotic and resampling strategies for assessing and comparing indirect effects in multiple mediator models." *Behavior research methods* 40.3 (2008): 879-891.

Rydberg, Jens (2007) "Sweden: The Scandinavian Exception", i Albertazzi, D., & McDonnell, D. (Eds.). *Twenty-first century populism: The spectre of Western European democracy*. Springer. (s. 135-150). Springer.

Samantray, Abhishek, and Paolo Pin. "Credibility of climate change denial in social media." *palgrave communications* 5.1 (2019): 1-8.

Schulz, Anne, Werner Wirth, and Philipp Müller. "We are the people and you are fake news: A social identity approach to populist citizens' false consensus and hostile media perceptions." *Communication research* 47.2 (2020): 201-226.

SOM-institutet (2021, 14 januari) *Data*. Hämtad 2022-11-15 från <https://www.gu.se/som-institutet/som-undersokningarna/data>

SPSS-akuten (2011, 19 mars) *Guide: Stiganalys*. Hämtad 2022-12-16 från <https://spssakuten.com/2011/03/19/guide-stiganalys/>

Teorell, Jan, and Torsten Svensson. "Att fråga och svara: Samhällsvetenskaplig metod." *Malmö: Liber* (2007).

Vowles, Kjell, and Martin Hultman. "Scare-quoting climate: The rapid rise of climate denial in the Swedish far-right media ecosystem." *Nordic Journal of Media Studies* 3.1 (2021): 79-95.

Valmyndigheten (2022, 7 november) *Valresultat 2022*. Hämtad 2022-11-15 från <https://www.val.se/valresultat/riksdag-region-och-kommun/2022/valresultat.html>

Valmyndigheten (2022, 28 oktober) *Valresultat 2018*. Hämtad 2022-11-15 från <https://www.val.se/valresultat/riksdag-region-och-kommun/2018/valresultat.html>

Van Prooijen, Jan-Willem. "Populism as political mentality underlying conspiracy theories." *Belief systems and the perception of reality*. Routledge, 2018. 79-96.

Wahlund, I. (2022, 19 oktober) SD-ledamot: Klimatskris saknar stöd i vetenskap. *SVT Nyheter*. Hämtad 2022-11-14 från <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/sd-ledamot-klimatskris-saknar-stod-i-vetenskap>